

5. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Presentasia-Roman-Stesichin.pdf> (дата звернення: 25.03.2024).

6. Федорова Ю., Пляка С. Цінності як орієнтир у Новій українській школі. *Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах неперервної освіти*: наук.-метод. вісник. 2022. № 58. С. 89-101. URL : https://znayshov.com/FR/15685/mv_58-263-268.pdf (дата звернення: 20.03.2024).

ІСТОРИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ВИНИКНЕННЯ ТЕОРІЇ ВІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Мурзін Іван

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
студент

Науковий керівник: Мінченко Марина Василівна
асистентка кафедри історії, правознавства
та методики навчання ГНПУ ім. О. Довженка

Теорія вільного виховання виникла як реакція на традиційну систему виховання, яка передбачала сувору дисципліну та контроль над учнями. Вона була спричинена ідеєю про те, що дитина повинна мати свободу вибору та самостійності в навчанні та розвитку, а не бути підданою авторитету дорослих. Теорія вільного виховання була популярна серед прогресивних педагогів, які прагнули створити більш гуманну та демократичну систему освіти [1, с. 34-36].

Діячі Французької революції (1789-1799) підхопили педагогічні ідеї Просвітництва. Радикальні представники революції особливо виділяли в цих ідеях програму оновлення суспільства та виховання, які за декілька десятків років до того пропагував Руссо та його послідовники. Питання народної освіти від самого початку опинилися в полі зору учасників і діячів Французької революції. У «Декларації прав людини і громадянина» (1789) проголошувалося завдання організації «громадської освіти, доступної всім громадянам, безкоштовної в тих частинах навчання, які є безумовно необхідними всім людям без винятку». У 1791 році установчі збори розглядали план організації системи народної освіти. Його автором був Ш.М. Талейран (1754-1838). За проектом Талейрана передбачалося створення чотирьох щаблів школи. Проте деякі його пункти виявилися дуже консервативними: обмеження жіночої освіти початковими етапами, нечисленність шкіл другого ступеня, обов'язковість релігійного навчання. Проект Талейрана не було схвалено таким чином. Установчі збори обмежилися включенням до конституції 1791 року лише одного з пунктів проекту: "Буде створено та організовано народну освіту, спільну для всіх громадян, безкоштовну щодо тих етапів освіти, які постають необхідними для кожної людини".

У Комітеті з освіти у 1792 р. було розроблено проект Кондорсе, який виявився для свого часу видатним демократичним документом. Він не залишав у шкільній програмі місця релігійному навчанню, намічав спадкоємність між усіма ступенями школи, проголошував рівність прав чоловіків і жінок у здобутті освіти. Безумовно, підґрунтям для

таких фундаментальних змін були гуманістичні пошуки мислителів Просвітництва, яка вимагала нового розуміння сутності людини. У свою ж чергу, потреба в пошуку нової моделі системи освіти та виховання полягала в очевидній зміні ставлення до людини як суб'єкта Світу та соціуму, спричиненими духом епохи [2, с. 81-116].

Тип людини епохи Просвітництва відрізняється своєрідною суперечливістю: трансцендуючи в суспільно-історичні реалії, вона одночасно виштовхується з них і знаходить себе, від них відокремлюючись. Слід зазначити, що таке становище людини є характерним у секуляризованому суспільстві загалом. Своєрідність Просвітництва полягає в тому, що, відокремлюючись від цих реалій, людина Просвітництва апелює до природи: до природи взагалі і людської природи зокрема. У цьому зверненні до природи позначалася зв'язок Просвітництва з традиційним доіндустріальним становим суспільством, яке орієнтувалося на вічні, незмінні зразки.

Природа виступала як такий собі одвічний та незмінний зразок для людини тієї епохи. Водночас історичний процес виявлявся епіфеноменом взаємодії людської природи та природи взагалі. Зріле Просвітництво прагнуло перевлаштувати Світ відповідно до цього зразка: відповідно до природної рівності людей. Однак абстракція природної людини могла набути й іншого звучання : можливе сходження до природи, але можливе сходження до неї. Якщо для мислителів Просвітництва рух до природи мав значення сходження до вищого зразка, що так чи інакше був пов'язаний з потрясіннями Французької Революції, яка в підсумку змінила назавжди всю Європу, то фінальне сходження до природи мало не менш значні наслідки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Левківський М.В. Історія педагогіки: Навч. метод. посібник, Київ: Центр учбової літератури, 2011. 190 с.
2. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.